

- de eiser aandeelhouder is geweest van de vennootschap;
- een vennootschap gerechtigd is om schadevergoeding te vorderen van een derde door wiens fout het vennootschapsvermogen werd aangetast;
- voor deze schade aan het vennootschapsvermogen aan de aandeelhouders geen zelfstandig vorderingsrecht toekomt, en enkel de vennootschap, of de curator na faillissement, deze vordering kan uitoefenen;
- de aandeelhouders niet beschikken over een zelfstandig vorderingsrecht voor hun afgeleide schade.

4. De appelrechters verantwoorden met die redenen naar recht, ongeacht de gebruikte bewoordingen, hun beslissing dat de vordering van de eiser moet worden verworpen omdat hij niet beschikt over een vorderingsrecht tot vergoeding van de door hem geleden afgeleide schade, en het vorderingsrecht enkel toekomt aan de vennootschap of, in geval van faillissement van de vennootschap, aan de curator.

Het subonderdeel kan niet aangenomen worden.

TWEDE SUBONDERDEEL

5. Het eigendomsrecht van het vennootschapsvermogen berust uitsluitend bij de vennootschap en niet bij haar aandeelhouders. De vennootschap is bijgevolg gerechtigd om schadevergoeding te vorderen van een derde door wiens fout het vennootschapsvermogen werd aangetast. Voor deze schade beschikken de aandeelhouders niet over enig vorderingsrecht tegen die derde, ook al stelt de vennootschap of, in het geval dat de vennootschap failliet is verklaard, de curator zelf geen vordering in wegens de geleden schade.

6. Het subonderdeel dat ervan uitgaat dat het vorderingsrecht van de vennootschap of de curator na faillissement niet uitsluit dat aan de aandeelhouders een zelfstandig vorderingsrecht toekomt tot vergoeding van de door hen geleden afge-

leide schade, in zoverre duidelijk is geworden, na afsluiting van het faillissement, dat de curator geen aansprakelijkheidsvordering heeft ingesteld tot vergoeding van de collectieve schade geleden door het vennootschapsvermogen, berust op een onjuiste rechtsopvatting en faalt in zoverre derhalve naar recht.

7. Een vorderingsrecht kan een eigendom zijn in de zin van artikel 1 eerste aanvullend protocol EVRM op voorwaarde dat het gaat om een aanspraak die voldoende vaststaat om opeisbaar te zijn zodat degene die deze aanspraak formuleert kan bogen op een legitieme verwachting dat zijn aanspraak zal worden gehonoreerd.

Bij arrest van 23 februari 2012 heeft het Hof, in overeenstemming met een overwegende strekking in rechtspraak en rechtsleer, geoordeeld dat aan de aandeelhouder geen zelfstandig vorderingsrecht toekomt om van een derde door wiens fout het vennootschapsvermogen werd aangetast schadevergoeding te vorderen.

Bijgevolg kan de eiser niet bogen op een legitieme verwachting dat zijn vordering zou worden gehonoreerd en is er geen sprake van een ontneming van eigendom in de zin van artikel 1 eerste aanvullend protocol EVRM.

In zoverre het subonderdeel schending aanvoert van deze bepaling, kan het niet worden aangenomen.

(...)

Dictum

Het Hof,

Verwerpt het cassatieberoep en de vordering tot bindendverklaring.

Veroordeelt de eiser tot de kosten.

Bepaalt de kosten voor de eiser op 1.001,98 EUR in debet.

Noot

De remediëring van afgeleide schade na de sluiting van het faillissement

Roel Verheyden¹

1. TEN GELEIDE. In het geannoteerde arrest staat de vraag centraal of een aandeelhouder gerechtigd is om een foutief handelende derde zelfstandig aan te spreken voor zijn “afgeleide” schade in de vorm van de waardevermindering van zijn aandelen na de sluiting van het faillissement van de vennootschap (randnrs. 2-3). Deze noot onderzoekt daarnaast of het ontkennde antwoord van het Hof van Cassatie op die rechtsvraag *mutatis mutandis* geldt voor schuldeisers van de

failliete vennootschap (randnr. 4) en of er een alternatief is (randnr. 5).

2. HET WACHTEN VAN DE AANDEELHOUDER (OP DE SLUITING VAN HET FAILLISSEMENT) WORDT NIET BELOOND. Op 23 februari 2012 besliste het Hof van Cassatie reeds dat uitsluitend de vennootschap *c.g.* de curator na faillissement een vordering tot schadevergoeding kan instellen tegen een

¹ Doctoraatsbursaal Instituut voor Handels- en Insolventierecht, KU Leuven.

derde die schade heeft berokkend aan het vennootschapsvermogen². Daaruit volgt dat een aandeelhouder niet zelfstandig kan opkomen voor schade die hij lijdt ingevolge een loutere waardevermindering van zijn aandelen, ongeacht of de vennootschap *c.q.* de curator na faillissement die vordering effectief zal instellen³. Nergens in de voornoemde uitspraak gaf het Hoogste Rechtscollege immers aan dat er een uitzondering bestond op de daarin geformuleerde stelregel.

De eiser in cassatie, zoals wel vaker in geschillen over afgeleide schade een meerderheidsaandeelhouder van de vennootschap⁴, zag dat kennelijk anders. Hij argumenteerde, naar analogie met wat enkele dissidente auteurs betoogden⁵, dat zijn (afgeleide) schade een zeker karakter had gekregen doordat de curator aangaf geen procedure te starten tegen de Belgische Staat wiens fout (mede) aan de basis lag van het faillissement van de vennootschap en de waardevermindering van zijn aandelen. Bovendien zouden de argumenten die het verbod op de zelfstandige vordering van afgeleide schade schragen, te weten het risico op de dubbele vergoeding voor dezelfde schade, de doorkruising van het vennootschappelijke bestuur en de miskennis van de samenloop met de schuldeisers⁶, niet meer opgaan zodra het faillissement van de vennootschap werd afgesloten. Doordat het arrest *a quo* hem die vorderingsmogelijkheid alsnog had ontzegd, had het artikel 1 eerste aanvullend protocol bij het EVRM (hierna: art. 1 EP EVRM) geschonden.

Het Hof van Cassatie zet in het geannoteerde arrest de puntjes op de i. De omstandigheid dat de exclusief bevoegde curator niet is opgetreden om de schade aan het failliete vennootschapsvermogen te remediëren, doet geen afbreuk aan de regel dat een aandeelhouder niet vorderingsgerechtigd is m.b.t. die (afgeleide) schade. Een aandeelhouder is m.a.w. ook na de sluiting van het faillissement niet gerechtigd om zelf op te komen voor schade aan het (failliete) vennootschapsvermogen, wanneer de curator tijdens de faillissementsprocedure passief bleef. Daarmee bevestigt het Hof onomwonden zijn arrest van 2012 voor de hypothese na de sluiting van het faillissement.

De aanwezigheid van afgeleide schade verhindert overigens

niet dat een aandeelhouder persoonlijk benadeeld kan zijn. Dat is met name het geval indien de schade van de aandeelhouder een andere oorzaak heeft dan de loutere waardevermindering van zijn aandelen ten gevolge van de schade aan het vennootschapsvermogen. Voor die persoonlijke schade heeft de aandeelhouder een zelfstandige rechtsvordering (d.w.z. voor eigen rekening). Dat principe staat al lang in cassatiesteen gebeiteld⁷.

3. LEERSTUK VAN AFGELEIDE SCHADE VORMT GEEN INBREUK OP EIGENDOMSRECHT. Vervolgens oordeelt het Hof van Cassatie dat er geen sprake kan zijn van een schending van artikel 1 EP EVRM. De manier waarop het Hof dat oordeel onderbouwt, doet denken aan het syllogisme uit de logica- en argumentatieleer.

De eerste premisse luidt dat een vorderingsrecht (door het EHRM) als eigendom wordt beschouwd in de zin van artikel 1 EP EVRM, op voorwaarde dat het gaat om een aanspraak die voldoende vaststaat om opeisbaar te zijn zodat degene die zich daarop beroept, kan bogen op een legitieme verwachting dat zijn aanspraak zal worden gehonoreerd. In de tweede premisse verwijst het Hof van Cassatie naar zijn eigen arrest⁸ van 23 februari 2012 waarin het aandeelhouders een eigen rechtsvordering ontzegt om schadevergoeding te vorderen van een derde door wiens fout het vennootschapsvermogen werd aangetast. De conclusie van het geannoteerde arrest dat de aandeelhouder niet kon bogen op een legitieme verwachting dat zijn vordering gehonoreerd zou worden, is in die optiek niet verrassend.

De sluiting van het faillissement brengt de ontbinding en de sluiting van de vereffening met zich mee (art. XX.172 WER). Daardoor verdwijnt de vennootschap (actief) uit het rechtsverkeer, alsook de aansprakelijkheidsvorderingen tegen derden die zich in dat vermogen bevinden. Een onteigening van vorderingsrechten zou slechts aan de orde zijn als de aandeelhouders niet konden opkomen voor persoonlijke schade, *quod non (supra, randnr. 2)*⁹. Het onderscheid tussen afgeleide en persoonlijke schade verhindert in essentie dat de dwingende regels inzake de samenloop bij een faillisse-

² Cass. 23 februari 2012, *TRV* 2012, 319, noot J. VANANROYE, *TBH* 2013, 875, noot D. WILLERMAIN.

³ B. GILLARD, *Misbruik van vennootschapsgoederen*, Brussel, Larcier, 2017, 354; J. VANANROYE, "Aandeelhouders hebben geen zelfstandig vorderingsrecht voor afgeleide schade" (noot onder Cass. 23 februari 2012), *TRV* 2012, (319) 320, nr. 1; D. WILLERMAIN, "L'absence de préjudice réparable des actionnaires en cas d'atteinte au patrimoine social" (noot onder Cass. 23 februari 2012), *TBH* 2013, (876) 877, nr. 4 en 878, nr. 5.

⁴ Zie J. VANANROYE, (noot onder Cass. 23 februari 2012), *TRV* 2012, (319) 322, nr. 3.

⁵ Zie D. DE MAREZ, *De afgeleide schade van aandeelhouders van een naamloze vennootschap*, proefschrift KULeuven, *onuitg.*, 2004, 305-06, nrs. 340-41; L. CORNELIS, "Persoonlijk: over schade en de aansprakelijkheidsvordering van de curator" in *Liber amicorum Yvette Merchiers*, Brugge, die Keure, 2001, (61) 69-70, nr. 13 en 77, nr. 24; H. DE WULF, "Aandeelhoudersvorderingen met het oog op schadevergoeding – of waarom elke aandeelhouder vergoeding van reflexschade kan vorderen, België class actions moet invoeren en de minderheidsvordering moet hervormen" in X (ed.), *10 jaar Wetboek Vennootschappen in werking: hedendaagse problemen*, Mechelen, Kluwer, 2011, (475) 486. De genoemde auteurs behandelen evenwel niet de hypothese waarin het faillissement reeds werd afgesloten.

⁶ Zie ook K. GRILLET, "Verantwoordelijkheid vennootschap en bestuurders. Schadevergoeding voor individuele aandeelhouders wegens waardevermindering van aandelen", *NJW* 2007, (146) 158, nr. 69.

⁷ Cass. 26 januari 1922, *Pas.* 1922, I, p. 143; Cass. 7 mei 1973, *Arr. Cass.* 1974, 395, Concl. P. MAHAUX, *RW* 1973-74, 1597, noot J. HERBOTS; Cass. 25 januari 2017, *TRV-RPS* 2017, 727, *RW* 2018-19, 261, noot R. VERHEYDEN en J. VANANROYE.

⁸ Zulks kadert wellicht in de vernieuwde cassatiestijl die gestaag zijn intrede doet: zie M. VAN DER HAEGEN, "De traditionele motivering van de cassatierechtspraak: je t'aime, moi non plus", *RW* 2018-19, 1482.

⁹ Zie Cass. 8 maart 1965, *Pas.* 1965, I, p. 684, *RPS* 1965, 65, *RW* 1966-67, kol. 1575 (verkort).

ment eenvoudig worden omzeild¹⁰. Een aandeelhouder kan dus niet opportunistisch de sluiting van het faillissement afwachten om de aansprakelijke derde op eigen houtje in rechte te dagen en zo de samenloop met de schuldeisers te omzeilen, waartoe hij gedwongen wordt door zijn nettoaanspraak¹¹. Dat zou indruisen tegen de *ratio legis* van de faillissementsprocedure die een collectief verhaal (samenloop) organiseert op het failliete vermogen en waarin de aandeelhouders als laatste bedeed worden. Het gegeven dat aandeelhouders per definitie vrijwillig toetreden tot het vennootschapsvermogen, verantwoordt nog meer dat ze die samenloop niet kunnen ontlopen met een zelfstandige rechtsvordering¹².

Zelfs indien de curator met succes zou hebben geprocedeerd tegen de Belgische Staat, is de kans erg klein dat er nog wat overblijft voor de aandeelhouder nadat alle schuldeisers zijn bedeed¹³. Omdat een aandeelhouder een nettoaanspraak heeft op het vennootschapsvermogen, kan hij vaak hoogstens aanspraak maken op een vergoeding ten belope van het verlies van een (eerder denkbeeldige) kans op herstel¹⁴. Dat geldt des te meer wanneer er zelfs geen vereffening plaatsvindt en de curator in plaats daarvan het faillissement moet afsluiten bij gebrek aan actief om een procedure te bekostigen; een situatie die verre van uitzonderlijk is en die zich ook voordeed in het geannoteerde arrest.

4. ZELFDE OPLOSSING VOOR SCHULDEISERS? Het geannoteerde arrest handelt uitsluitend over afgeleide schade van aandeelhouders. De vraag rijst bijgevolg of die oplossing ook *mutatis mutandis* toepasbaar is op collectieve schade van schuldeisers.

In zijn arrest van 17 januari 2008 benadrukte het Hof van Cassatie dat een schuldeiser op grond van artikel 1382 BW geen aandeel in de collectieve schade kan vorderen *tijdens* het faillissement¹⁵, zodat onduidelijk bleef of hij dat wel kan *na de sluiting* van het faillissement¹⁶. BOONE en WYLLEMAN lazen in die uitspraak een sterke aanwijzing dat de schuldeiser zijn recht om vergoeding te vorderen van zijn aandeel in de collectieve schade “opnieuw” kan uitoefenen na de sluiting van het faillissement¹⁷. Zij stellen, in navolging van andere auteurs¹⁸, dat de (collectieve) schade van de schuldeisers na de sluiting van het faillissement niet meer hersteld kan worden en om die reden een zeker karakter verkrijgt¹⁹. Net als bij de afgeleide schade van aandeelhouders (*supra*, randnr. 1), wordt betoogd dat de redenen die traditioneel worden aangehaald ter ondersteuning van het vorderingsmonopolie van de curator voor collectieve schade niet meer opgaan na de sluiting van het faillissement²⁰.

Ook in de rechtspraak is er een strekking die de opvatting huldigt dat de schade van de schuldeisers “gecollectiveerd” wordt met de opening van het faillissement en na de sluiting ervan wederom een persoonlijk karakter krijgt²¹. Illustratief in dat verband is een arrest van het hof van beroep te Gent dat (weliswaar impliciet) erkende dat een schuldeiser na sluiting van het faillissement schadevergoeding kan vorderen ten belope van de waardevermindering van zijn schuldvordering doordat de bestuurder misbruik had gemaakt van de vennootschapsgoederen. Omdat het echter niet vaststond dat de failliete vennootschap bij afwezigheid van dat misbruik de betrokken schuldvordering wel had kunnen voldoen, werd de schade van de schuldeiser begroot op

¹⁰. J. VANANROYE, “Aansprakelijkheid en insolventierecht: delven in de rijke groeve” in V. SAGAERT (ed.), *Vraagpunten op de grens van het insolventierecht, goederenrecht en verbintenissenrecht. Liber amicorum Eric Dirix*, Antwerpen, Intersentia, 2018, (177) 178 *in fine*.
¹¹. Zie S. DE DIER, *Nietigheid van bestuursbesluiten in een vennootschap*, Kalmthout, Biblo, 2016, 279, nr. 299.
¹². J. VANANROYE in *Liber Amicorum Eric Dirix*, 2018, (177) 206.
¹³. R. VERHEYDEN en J. VANANROYE, “Ook een aandeelhouder mag oplichting persoonlijk nemen: over afgeleide en persoonlijke schade” (noot onder Cass. 25 januari 2017), *RW* 2018-19, (262) 264, nr. 4.
¹⁴. J. VANANROYE, “Zelfstandige vorderingsrechten aandeelhouders” in H.-J. DE KLUIVER en J. WOUTERS (eds.), *Beginnelsen van vennootschapsrecht in binotionaal perspectief*, Antwerpen-Groningen, Intersentia, 1998, (235) 244, nr. 10.
¹⁵. Cass. 17 januari 2008, *Arr. Cass.* 2008, 130, *Pas.* 2008, I, p. 130, *TBH* 2008, 321.
¹⁶. M. WAUTERS, “Nieuwe ontwikkelingen inzake aansprakelijkheid van bestuurders en aandeelhouders” in K. GEENS (ed.), *Themis. Vennootschaps- en financieel recht 2007-08*, Brugge, die Keure, 2008, (53) 60.
¹⁷. I. BOONE en B. WYLLEMAN, “Vergoeding van afgeleide schade in het buitencontractueel aansprakelijkheidsrecht” in Y. LEMENSE en H. VUYE (eds.), *Springlevend aansprakelijkheidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, (179) 243-44, nr. 87. Zie ook H. CULOT, L. CULOT, Y. DE CORDT en J.-M. GOL- LIER, *Société anonyme*, Brussel, Bruylant, 2014, 444, nr. 611.
¹⁸. V. VANHUMBEEK, “Bestuurdersaansprakelijkheid wegens voortzetting van een deficitaire activiteit” in *De oprichting van vennootschappen en de opstartfase van ondernemingen*, Brugge, die Keure, 2003, (1171) 1198, nr. 46; J. LOYENS, “Faillissement, curatoren en bestuursaansprakelijkheid” in V.C. BALIE ANTWERPEN (ed.), *Uitvoering van vonnissen en arresten: wat nu?*, Antwerpen, Intersentia, 2018, (91) 100; Y. MERCHERS, “Aansprakelijkheid van bestuurders in NV en BVBA”, *TPR* 1986, (405) 441, nr. 7; K. VANHAERENTS, noot onder Kh. Brussel 13 maart 1990, *TRV* 1990, (549) 561; T. BOSLY, “Préjudice collectif ou individuel: un modèle adéquat pour délimiter les pouvoirs du curateur et des créanciers d’agir en responsabilité contre un tiers?” (noot onder Cass. 5 december 1997), *RCJB* 2000, (20) 44; J. WINDEY, “Incidence de la faillite et du concordat sur la responsabilité des administrateurs et fondateurs”, *TBH* 2001, (291) 294 en 302, nr. 30. Zie ook D. VAN GERVEN, *Handboek vennootschappen*, Brussel, Larcier, 2016, 738; M.-A. DELVAUX, “Le créancier d’une société en faillite peut-il agir individuellement en responsabilité contre les dirigeants?” (noot onder Cass. 17 december 2015), *JDSC* 2017, (213) 214.
¹⁹. I. BOONE en B. WYLLEMAN in *Springlevend aansprakelijkheidsrecht*, 2011, (179) 244, nr. 88.
²⁰. R. TAS en C. HOTTERBEEKX, “Bestuurdersaansprakelijkheid in België: een veelkoppige draak die zelden vuur spuwt” in J. VAN BEKKUM, N. KREILE- MAN en B. SCHUULING (eds.), *Aansprakelijkheid van bestuurders en commissarissen*, Deventer, Kluwer, 2017, (683) 707, nr. 59.
²¹. Brussel 28 september 1966, *JT* 1967, 97, noot J. STRIJCKMANS; Gent 7 november 1989, *TRV* 1990, (545) 547; Brussel 13 januari 1989, *TBH* 1990, 20, *TRV* 1990, 547; Brussel 12 februari 1992, *JLMB* 1993, 155, *RPS* 1993, 256, noot F. T’KINT, *TBH* 1993, 1041, noot J.-P. BUYLE en X. THUNIS; Luik 27 januari 2005, *RRD* 2005, 151.

“het verlies van een kans” op betaling²².

De hierboven geciteerde auteurs en rechtspraak miskennen dat de schuldeisers vóór het faillissement geen *zelfstandige* rechtsvordering hebben voor hun aandeel in de schade aan het vermogen van de vennootschap. Een vordering van een schuldeiser voor eigen rekening kan immers moeilijk “herleven” na de sluiting van het faillissement, als zij ook voordien niet bestond²³. Dat een schuldeiser vóór het faillissement een *zijdelingse* vordering ex artikel 1166 BW kon instellen tegen de schadeveroorzaker als de vennootschap passief bleef, vormt daarvan een mooie illustratie. De opbrengst van die vordering belandt – naar analogie met de minderheidsvordering voor aandeelhouders – in de vennootschapskas, precies om het verhaal van de schuldeisers niet te frustreren²⁴. Anders dan de aandeelhouders, zouden de schuldeisers een pauliaanse vordering (art. 1167 BW) of een daarop gebaseerde onrechtmatige daadsvordering²⁵ principieel opnieuw kunnen uitoefenen na de sluiting van het faillissement²⁶, omdat zij dat vóór de opening van het faillissement konden. *In casu* was er voor alle duidelijkheid evenwel geen sprake van een paulianeuze verhaalsbenadeling.

5. KAN AFGELEIDE BOEDELVORDERING SOELAAS BRENGEN VOOR SCHULDEISERS? Een schuldeiser blijft exclusief gerechtigd om na het faillissement van de vennootschap zelfstandig vergoeding te vorderen voor zijn persoonlijke schade²⁷. In de bewoordingen van het Hof van Cassatie is dat schade die onafhankelijk is van het verlies van een vordering op de (failliete) vennootschap of veroorzaakt door een fout vreemd aan degene die de collectieve schade heeft veroorzaakt²⁸. Omgekeerd heeft de curator een monopolie op de afdwinging van collectieve schade gedurende het faillissement (*supra*, randnr. 4).

In 2018 heeft de wetgever een uitzondering ingevoerd op het vorderingsmonopolie van de curator voor één specifieke vorm van collectieve schade. Het gaat om de schade die het gevolg is van een kennelijk grove fout van een (feitelijk) bestuurder die heeft bijgedragen aan het faillissement. Artikel XX.225, § 3 WER bepaalt met name dat ook een benadeelde schuldeiser die aansprakelijkheidsvordering

tegen de bestuurder kan instellen als de curator zelf niet ageert binnen een maand na daartoe door de schuldeiser te zijn aangemaand. Daarmee lijkt die vordering in hoofdte van de schuldeiser op een afgeleide vordering voor collectieve schade, maar dat is ze allerminst. Het betreft een afgeleide vordering voor rekening van de boedel. Ongeacht of de curator of een schuldeiser optreedt, komt de eventuele opbrengst van de vordering in de boedel terecht. De concrete verdeling over de schuldeisers verloopt volgens de regels van artikel XX.225, § 5 WER (waarop we niet nader ingaan).

In die constellatie wordt het issue van de vorderingsgerechtigtheid van de individuele schuldeiser na de sluiting van het faillissement minder nijpend. De schuldeiser had immers de kans om de curator tijdens het faillissement aan te manen tot actie en, bij ontstentenis daarvan, het boedelheft in eigen handen te nemen. Omdat de wetgever die afgeleide vordering beperkt tot de hypothese van de kennelijke grove fout, durven wij een uitbreiding van die rechtsfiguur bepleiten naar alle aansprakelijkheidsvorderingen in de boedel, ook als de verweerder geen (feitelijk) bestuurder was van de failliete vennootschap²⁹.

6. CONCLUSIE. Het Hof van Cassatie trekt de lijn van het arrest van 23 februari 2012 inzake afgeleide schade van aandeelhouders door voor individuele rechtsvorderingen die worden ingesteld na sluiting van het faillissement van de vennootschap. Er zijn goede argumenten om te zeggen dat die oplossing ook zou gelden voor de schuldeisers, meer bepaald in situaties waarin de curator passief bleef en er geen sprake is van een kennelijk grove fout in de zin van artikel XX.225 WER. De bepleite uitbreiding van de afgeleide boedelvordering in artikel XX.225, § 3 WER naar alle aansprakelijkheidsvorderingen in de boedel zou ervoor kunnen zorgen dat er minder betwistingen zijn over de vorderingsgerechtigtheid *na sluiting* van het faillissement, omdat de schuldeisers de mogelijkheid hadden om zelf op te treden *tijdens* het faillissement. De aloude tegeltjeswijsheid “*mieux vaut prévenir que guérir*” is daarom, wat ons betreft, eveneens van toepassing op het (post)faillissementscontentieux.

²². Gent 8 november 2011, C/1163/11, *onuitg.*, geciteerd bij B. GILLARD, *Misbruik van vennootschapsgoederen*, Brussel, Larcier, 2017, 362-63. Het cassatieberoep, dat op andere middelen steunde, werd verworpen: zie Cass. 12 juni 2012, NC 2012, 318.

²³. C. BERCKMANS, “Schuldeisers en stilzitten curator. Het monopolie doorbroken?”, *NJW* 2013, (478) 486, nr. 21.

²⁴. J. VANANROYE in *Liber Amicorum Eric Dirix*, 2018, (177) 205.

²⁵. J. VANANROYE, G. LINDEMANS en R. VERHEYDEN, “Vorderingen tot reconstructie van de boedel: (bestuurs)aansprakelijkheid en *actio pauliana*” in H. BRAECKMANS, M.E. STORME, M. VANMEENEN, B. TILLEMANS en J. VANANROYE (eds.), *Curatoren en vereffenaars: actuele ontwikkelingen*, IV, Antwerpen, Intersentia, 2017, (111) 134.

²⁶. Zie Antwerpen 22 mei 2007, *RABG* 2007, 1197, noot S. VANCOLEN, *Fisc.Act.* 2007, nr. 28, 4, noot J. VANDEN BRANDEN, *Fisc.Koer.* 2007/13, 563, noot S. VERTOMMEN, *RW* 2009-10, 928.

²⁷. *Ex multis*: Kh. Hasselt 7 oktober 2009, *TRV* 2010, 433; Kh. Gent (afd. Dendermonde) 22 december 2014, *TRV* 2015, 592; Kh. Gent 3 september 2015, *TRV-RPS* 2016, 83, noot G. LINDEMANS.

²⁸. Cass. 10 december 2008, *Arr.Cass.* 2008, 2989, *Pas.* 2008, 2907, *TRV* 2012, noot F. PARREIN.

²⁹. Zie eerder in die zin: R. VERHEYDEN, “De vordering wegens kennelijk grove fout en de individuele schuldeiser” (noot onder Antwerpen 15 juni 2017), *TRV-RPS* 2018, (553) 557, nr. 7.